

НЕВИКОНАННЯ СУДОВОГО РІШЕННЯ: ДІЄВІСТЬ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ЗАБОРОНИ

Питання, які пов'язані з реалізацією кримінально-правової охорони відносин, що виникають при перешкодженні виконанню судового рішення, на практиці викликають чималу кількість зауважень. Для реалізації норм КК України в цьому аспекті потрібні знання й досвід із суміжних галузей права: конституційного, цивільного, цивільно-процесуального, адміністративного, кримінального та кримінально-процесуального. Так, наприклад, складність тлумачення юридичного змісту складу злочину, передбаченого ст. 388 КК України зумовлює той факт, що правоохоронні органи не поспішають порушувати справи за вказаною статтею КК України. Відповідальність за незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, яке описано, заставлено чи підлягає конфіскації, застосовується в досить обмеженій кількості (за даними судової статистики по даній категорії справ у 2016 р. винесено всього 9 вироків, у 2015 р. — 23, 2014 р. — 35, 2013 р. — 31, 2012 р. — 17 [1]. Що в цілому не відображає реальних фактів вчинення таких незаконних дій).

Також слід додати, що за останні п'ять років, починаючи з 2011 р. в Україні не було винесено жодного рішення щодо службової особи за невиконання рішень Європейського суду з прав людини (далі ЄСПЛ). Одночасно у ЄСПЛ констатують зростання кількості поданих скарг проти України. Саме проти України зареєстровано найбільше скарг: понад 18 тисяч, або ж 22,8 відсотки від їхньої загальної кількості. Протягом останніх десяти років Україна була у переліку держав, які мали борг з виплат за рішеннями ЄСПЛ, а у жовтні 2016 року борг сягнув близько 400 мільйонів гривень [2].

Стаття 382 КК України встановлює кримінальну відповідальність умисне невиконання вироку, рішення, ухвали, постанови суду, що набрали законної сили, або перешкодження їх виконанню (за санкцією віднесено до злочину середньої тяжкості). Реальне виконання рішення суду сприяє втіленню законів у життя та зміцненню їх авторитету, судові рішення за своєю суттю охороняє права, свободи та законні інтереси громадян, а також є завершальною стадією судового провадження [3, с. 8].

Положеннями розділу XVIII КК України охороняється порядок здійснення конституційного, цивільного, господарського, кримінального, адміністративного судочинства; а також — суспільні відносини,

що складаються з приводу діяльності Європейського Суду з прав людини щодо здійснення правосуддя (за ч. 4 ст. 382 КК України).

Перешкоджання виконанню судового акта виявляється в активній поведінці особи (дії) і становить протидію реалізації вимог, що містяться в цьому акті, вчинявану з метою недопущення його виконання (заборона підлеглим виконувати судовий акт, підкуп або обман судового виконавця, погрози або насильство щодо нього тощо). Як приклад, відділом ДВС Кам'янка-Бузького районного управління юстиції скеровано подання прокурору Кам'янка-Бузького району про притягнення керівника підприємства-боржника до кримінальної відповідальності за ознаками злочину, передбачених ст. 382 Кримінального кодексу України («невиконання судового рішення службовою особою») [4]. Підприємство заборгувало фізичним, юридичним особам та державі за виконавчими документами значні кошти та після того як рахунки підприємства були арештовані з метою ухилення від виконання рішень судів було відкрито нові рахунки у фінансових установах.

До речі, аналізуючи норму, передбачену ч. 4 ст. 382 КК України, слід зауважити, що в диспозиції цієї норми визначено лише про одну форму діяння, що характеризують об'єктивну сторону відповідного складу злочину — невиконання рішення Європейського суду з прав людини. Це є прогалиною в правовому регулюванні, адже у службовій особі, яка зобов'язана виконати такі рішення, засобів для ухилення від виконання рішення ЄСПЛ більше, ніж можливостей його не виконати. Виходячи зі статичних даних Судової адміністрації жодної особи не було засуджено за цією частиною. І це, зважаючи на той факт, що Україною не завжди своєчасно виконуються рішення ЄСПЛ. При цьому слід додати, що згідно до позиції ЄСПЛ, економічна криза або відсутність грошових коштів не є виправдувальною підставою для невиконання судового рішення [5].

Такі не в усіх випадках можливо притягти до кримінальної відповідальності службову особу за відмову виконати судові рішення. Наприклад, непоодинокі випадки, коли заарештованого не випускають зі слідчого ізолятора при пред'явленні родичами або адвокатом належним чином завіреного рішення апеляційного суду про скасування запобіжного заходу щодо цієї особи. Здавалося б: постанова апеляційного суду набуває чинності з моменту її прийняття, належним чином завірена, — але особу продовжують утримувати в сізо. Що це — перевищення владних повноважень, незаконне позбавлення волі людини, невиконання судового рішення, яке здійснюється відповідною службовою особою сізо? — Ні. Адже за відомчими актами особу може бути звільнено з-під варті тільки при отриманні такого судового рішення спецпоштою. І особа може чекати на спецпошту місяць, а той два — права особи порушуються, рішення не виконується, а притягати до відповідальності немає підстав.

Список використаної літератури:

1. Звітність. Судова статистика. // Офіційний веб-портал Судова влада України. — Електронний ресурс: Режим доступу // http://court.gov.ua/sudova_statystyka/
2. Україна більше не хоче бути злісним неплатником за рішеннями ЄСПЛ — Електронний ресурс: Режим доступу//<http://www.dw.com/uk/%D1%83%..a-37531322>
3. Гаранина М.И. Система преступленийпротивправосудия: (формирование и развитие): автореф. дис... канд.юрид. наук / М.И. Гаранина. — М., 1995 — 21 с.
4. Ухвала Колегії суддів судової палати у кримінальних справах ВССУ з розгляду цивільних і кримінальних справ від 20.12.2011 року — Електронний ресурс: Режим доступу // Єдиний державний реєстр судових рішень України // www.reyestr.court.gov.ua
5. Особливості розгляду Європейським судом справ щодо невиконання судових рішень — Електронний ресурс: Режим доступу // <http://www.i-law.kiev.ua/>

НИКОЛАЄНКО Т. Б.

Національна академія державної прикордонної служби України
імені Богдана Хмельницького,
докторант, кандидат юридичних наук, доцент

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ЩОДО НОРМАТИВНОЇ УЗГОДЖЕНОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПОЗБАВЛЕННЯ ВІЙСЬКОВОГО ЗВАННЯ ЯК ВИДУ ПОКАРАННЯ ТА ДИСЦИПЛІНАРНОГО СТЯГНЕННЯ

Згідно чинного законодавства врегулювання позбавлення військового звання визначено нормами Кримінального кодексу України та положеннями Дисциплінарного статуту Збройних Сил України в порядку накладення дисциплінарного стягнення. З врахуванням характеру та обставин вчиненого діяння, заподіяних наслідків, попередньої поведінки особи військовослужбовця, тривалості перебування його на військовій службі, рівню знань про порядок служби, проведена його нормативна диференціація з індивідуалізацією притягнення особи до відповідальності Але не все так однозначно.

За положеннями у сфері регулювання правових відносин щодо порядку проходження військової служби, у разі невиконання (неналежного виконання) військовослужбовцем своїх службових обов'язків, порушення ним військової дисципліни або громадського порядку командир в межах своєї компетенції може накласти на останнього дисциплінарне стягнення у виді позбавлення особи військового звання [1, ст. 45;